

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Філософський факультет
Кафедра теорії та історії політичної науки

Угрин Леся Ярославівна

**Методичні рекомендації та матеріали для вивчення
навчальної дисципліни**

«МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ»

для студентів третього року навчання спеціальності 052 «Політологія»
освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» (денна форма навчання)

Львів 2022

Затверджено на засіданні кафедри теорії та історії політичної науки
Протокол № 1 від 31 серпня 2022__ року

Схвалено Вченою радою філософського факультету
Протокол № 272/7 від 21.09. 2022 року

ЗМІСТ

1. Вступ. Опис навчальної дисципліни	3
2. Мета та завдання, компетентності та результати навчальної дисципліни	4
3. Семестровий план і структура навчальної дисципліни	7
4. Основна та додаткова література навчальної дисципліни	7
5. Теми та зміст лекційних занять навчальної дисципліни	11
6. Теми та зміст семінарських/практичних занять навчальної дисципліни. Література	17
7. Завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни.....	28
8. Кредитно-модульна система оцінювання знань студентів.....	29
9. Розподіл балів, що присвоюється студентам.....	30
10. Контрольні питання для підсумкового контролю (екзамену).....	30

1. Вступ. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>05 «Соціальні та поведінкові науки»</u>	Нормативна по спеціалізації «Міжнародні політичні процеси»
	Спеціальність <u>052 «Політологія»</u>	
Модулів – 1		<i>Рік підготовки:</i>
Змістових модулів – 1		1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – немає		<i>Семестр</i>
Загальна кількість годин – 120		2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студентів – 4.5	Освітньо-кваліфікаційний рівень: другий (магістерський)	16 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>
		32 год.
		<i>Лабораторні</i>
		0 год.
		<i>Самостійна робота</i>
		72 год.
		<i>Індивідуальні завдання: 0 год.</i>
<i>Вид контролю: екзамен</i>		

2. Мета та завдання, компетентності та результати навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Міжнародні організації» – це нормативна навчальна дисципліна внутрішньої спеціалізації «Міжнародні політичні процеси», яка вивчається студентами-магістрами другого року навчання спеціальності 052 «Політологія». Навчальний курс розрахований на 120 години і вивчається у третьому семестрі магістратури. Дисципліна є складовою частиною вивчення й засвоєння міжнародних політичних процесів в межах внутрішньої спеціалізації. У структурі годин курсу виокремлено такі складові: лекційні заняття – 16 год.; семінарські заняття – 32 год., самостійні завдання – 72 год.

Навчальна дисципліна «Міжнародні організації» присвячена вивченню міжнародних організацій як акторів міжнародних відносин, що сформувались у відповідь на потреби координувати співробітництво держав у різних сферах в умовах взаємозалежного світу. Важливі функції багатьох міжнародних організацій дають змогу їм впливати на національні політики, трансформацію політичних режимів, систем управління. Відтак, пропонується навчальна дисципліна має міждисциплінарний характер, її вивчення засновується на методологічних засадах політичної науки та міжнародних відносин. Перша частина вивчення навчальної дисципліни має метою сформуванню у магістрантів теоретичні та аналітичні інструменти для вивчення конкретних міжнародних організацій, які традиційно поділяються на міжурядові та неурядові. Зокрема, з'ясовуються ознаки, особливості міжнародних організацій як вторинних міжнародних акторів, їхні функціональні та нормативні параметри. Також розглядаються складові елементи, принципи управління організацією та прийняття рішень, формування бюджетів. Важливим аспектом вивчення в межах першої частини навчальної дисципліни є проблематика взаємодій та взаємовідносин міжнародних організацій та держав, а також причин дисфункцій (патологій) у функціонуванні сучасних міжнародних організацій. Друга частина орієнтована на ознайомлення студентів з діяльністю міжнародних організацій по визначених універсальних, регіональних, безпекових, економічних, гуманітарних, та їхнього впливу на міжнародні відносини і внутрішню політику держав.

Курс складається з одного *змістовного модуля*, хоча й поділяється на дві частини – теоретичну та емпіричну. У першій частині увагу буде сфокусовано на визначенні сутності та природи міжнародних організацій як координаційних і регулятивних інститутів та акторів міжнародних відносин, організаційних, інституційних, функціональних аспектах, що формують їхню суб'єктність. Ця частина вивчення курсу має сформуванню певну аналітичну рамку, яка дасть змогу розглядати та аналізувати кейси конкретних міжнародних у другій – емпіричній частині курсу.

Метою вивчення нормативної дисципліни «Міжнародні організації» є сформуванню у студентів фахові знання про сутність та природу міжнародних організацій, їхню роль у міжнародній та національних політиках, виробити та розвинути навички самостійного аналізу діяльності міжнародних організацій, їхнього впливу на суспільно-політичні процеси в Україні. У процесі реалізації поставленої мети студенти повинні оволодіти категоріальним, термінологічним і понятійним апаратом міжнародних організацій, методологічною основою та аналітичними методами аналізу конкретних міжнародних організацій, наслідків їхньої діяльності для світової, регіональної та національної політик.

Завдання курсу:

- з'ясувати сутність міжнародних організацій як інститутів співробітництва держав та інших учасників міжнародних відносин, виявити особливості їхньої суб'єктності;
- ознайомити студентів з історичними передумовами та етапами виникнення міжнародних організацій;
- окреслити методологічні підходи до аналізу діяльності сучасних міжнародних організацій;

- охарактеризувати правові, організаційні та функціональні аспекти діяльності сучасних міжнародних організацій;
- означити критерії типології міжнародних організацій;
- розкрити принципи взаємовідносин та взаємовпливу держав та міжнародних організацій, критерії їхньої ефективності/неефективності як інститутів реалізації спільних цілей їхніх членів;
- визначити особливості виникнення та функціонування універсальних міжнародних організацій, проблем реформування ООН в постбіполярному світі;
- розкрити особливості виникнення та діяльності міжнародних організацій у сфері безпеки;
- з'ясувати специфіку діяльності та впливу міжнародних організацій як елементів системи глобального управління та акторів формування міжнародного громадянського суспільства;
- виробити навички визначення місця та значення конкретної міжнародної організації у сучасних міжнародних відносинах, аналізу механізмів її впливу на світові, регіональні та національні процеси;
- систематизувати знання вплив міжнародних організацій на суспільно-політичні процеси в Україні, місця України у сучасних міжнародних організаціях.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Міжнародні організації» студент буде:

знати:

1. передумови та історію виникнення, особливості й природу міжнародних організацій як суб'єктів міжнародних відносин, цілісне бачення процесу становлення та функціонування сучасної системи міжнародних організацій;
2. правові та функціональні виміри діяльності міжнародних організацій, моделі організаційної структури та принципи прийняття рішень, критерії типології, відмінності міжурядових і неурядових міжнародних організацій;
3. основні методологічні підходи до аналізу діяльності сучасних міжнародних організацій, принципи їхніх взаємовідносин з державами, особливості формування компетенції, повноважень та автономії;
4. місце і роль універсальних міжнародних організацій у світовій політиці, гуманітарні, безпекові, регіональні аспекти діяльності міжнародних організацій, їхнє значення для реалізації принципів глобального управління.

вміти:

1. аналізувати та теоретично осмислювати діяльність і вплив конкретних міжнародних організацій на сучасному етапі, визначити місце, функції та значення конкретної міжнародної організації у сучасній світовій політиці, механізми її впливу на національні, регіональні чи глобальні процеси;
2. оцінювати ефективність та причини дисфункцій (патологій) у діяльності конкретних міжнародних організацій;
3. аналітично оцінювати та інтерпретувати взаємовідносини міжнародних організацій і держав, їхні наслідки для міжнародних і внутрішньополітичних процесів;
4. осмислювати та аналізувати місце України у сучасних міжнародних організаціях, їхній вплив на суспільно-політичні процеси в Україні, зовнішню політику.

Крім того, в результаті успішного проходження навчальної дисципліни «Міжнародні організації» студент набуде такі:

Загальні компетентності:

- здатність проводити дослідження на відповідному рівні;
- здатність розробляти проекти та управляти ними;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність генерувати нові ідеї (креативність);
- здатність спілкуватися іноземною мовою;

- здатність до підготовки рекомендацій і проектів рішень на основі аналізу інформації;
  - володіти методами вивчення суспільних і міжнародних феноменів, явищ і процесів.
- Спеціальні (фахові) компетентності:*
- критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, гендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів;
  - спроможність комплексно використовувати нормативу та емпіричну політичну теорію, методологію політичних досліджень та прикладного політичного аналізу;
  - здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівнях;
  - спроможність ефективно виконувати політико-організаційні, експертно-аналітичні та консультативні функції на національному та міжнародному рівнях;
  - здатність проектувати і розуміти суть експериментів у політиці, функції та закономірності маркетингу і менеджменту в політиці та міжнародних організаціях;
  - знання міжнародних організацій, їхнього статусу і функцій, сутності і змісту розвитку політичних інститутів країн Європи, а відтак вміння визначати роль і місце транскордонного співробітництва у системі регіонального розвитку України в умовах євроінтеграції;
  - усвідомлення суті та змісту доктринального і програмного позиціонування міжнародних організацій, зокрема переваг і недоліків ідеологій лівого спектру, а також критеріїв і параметрів радикалізму, екстремізму й тероризму та механізмів їх попередження та протидії їм;
  - володіння навиками й інструментарієм використання процедур електронної демократії, формування рекомендацій по підвищенню ефективності міжнародних організацій та різних форм політичного менеджменту і маркетингу для досягнення управлінських цілей і забезпечення електронної демократії.

Програмні результати навчання після вивчення навчальної дисципліни

«Міжнародні організації» :

- застосовувати для розв'язування складних задач політології та міжнародних відносин розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного та міжнародного контексту;
- застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань;
- здійснювати управління складною діяльністю у сфері політики, політології та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності;
- інтерпретувати та порівнювати сутність і складові міжнародних організацій та законодавства про основи транскордонного співробітництва України в рамках участі прикордонних територій в інтеграційних процесах, а також зумовленість і роль зарубіжних, передусім європейських, політичних чи суспільно-політичних подій, процесів, систем й інститутів та їхнє значення у світовій, регіональній і вітчизняній політиці;
- усвідомлювати сутність, типи, причини та наслідки політичних змін і криз, в тому числі на тлі еволюції, організації лівих доктрин, а також сутність, особливості, моделі й стратегії, методи та процедури, специфіку і наповненість радикалізму, екстремізму і тероризму, техніки та механізми протидії їм і антикризового менеджменту у контексті етнічних, територіальних, регіональних конфліктів тощо, зокрема антитерористичної

діяльності держави та ролі і функціональності міжнародних організацій у протидії деструктивним явищам в політиці.

3. Семестровий план і структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
л.		п./с.	лаб.	інд.	ср.	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1						
<i>Перша частина</i>						
Тема 1. <i>Передумови та історія розвитку міжнародних організацій як інститутів багатостороннього співробітництва. Сутність та характеристики міжнародних організацій.</i>	15	2	4	-	-	9
Тема 2. <i>Теорії міжнародних організацій.</i>	15	2	4	-	-	9
Тема 3. <i>Міжнародні організації і держави: проблеми взаємовідносин.</i>	15	2	4	-	-	9
<i>Друга частина</i>						
Тема 4. <i>Універсальні організації в системі міжнародних організацій та світовій політиці.</i>	15	2	4	-	-	9
Тема 5. <i>Особливості функціонування регіональних міжнародних організацій</i>	15	2	4	-	-	9
Тема 6. <i>Міжнародні організації в системі міжнародної безпеки</i>	15	2	4	-	-	9
Тема 7. <i>Міжнародні організації у процесах глобального управління.</i>	15	2	4	-	-	9
Тема 8. <i>Міжнародні неурядові організації та формування глобального громадянського суспільства.</i>	15	2	4	-	-	9
Разом – Змістовний модуль 1	120	16	32	-	-	72

4. Основна та додаткова література навчальної дисципліни

Основна література:

1. Міжнародні організації. Кредитно-модульний курс.: 3-тє вид. перероб. та доп.: навч. посіб.; за ред. Козака Ю. Г., Ковалевського В. В., Логвінової Н. С. К.: Центр учбової літератури, 2011. 344 с.
2. Міжнародні організації: навч. посібн.; за ред. О. С. Кучика. К.: Знання, 2005.
3. Міжнародні організації : навч. посіб.; укладачі: Т.В. Андросова, О.В. Кот, В.О. Козуб; вид. 2-ге, перероб. та доп. Х. : ХДУХТ, 2018. 235 с.
4. Мокій А. І., Яхно Т. П., Бабець І. Г. Міжнародні організації: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2011. 280 с.

5. Ровенчак І. І., Котик Л. І. Міжнародні політичні, військові та економічні організації: навч.-метод. посіб. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2012. 142 с
6. Скрипник О. М. Історія міжнародних організацій. навч. посіб. Умань: ПП Жовтий О.О., 2011. 226 с.
7. Стройко Т.В. Міжнародні організації: навч. посіб. К.: Кондор-Видавництво, 2016. 249 с.
8. Циганкова Т. М., Гордєєва Т. Ф. Міжнародні організації: навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб. і доп. К.: КНЕУ, 2001. 340 с.
9. Gutner Tamar. International Organizations in World Politics; 1st ed. Los Angeles: SAGE/CQ Press, 2017, 304 p.

Додаткова література:

1. Андріянова Н. М. Трансформація НАТО: мета, етапи, напрями / Н. М. Андріянова // Гілея: науковий вісник. 2017. Вип. 124. С. 342-345. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2017_124_86.
2. Балута І.В. Аналіз діяльності міжнародних неурядових організацій в умовах глобалізації // Актуальні проблеми державного управління. 2017. № 1(51). Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2017-1/doc/4/03.pdf>
3. Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ: Монографія / Кер. авт. кол. і наук. ред. Т.М. Циганкова; вид. 2-ге. К.: КНЕУ, 2010. 660 с.
4. Дорош Л., Охремчук С. РБ ООН у сучасних умовах: до проблеми пошуку варіантів реформування. Humanitarian Vision. 2015. Vol. 1. № 2. С. 19–26.
5. Древаль Ю. Д., Лінецький Л. М. Особливості створення та початку діяльності Міжнародної організації праці (до століття проведення першої сесії Міжнародної конференції праці). Теорія та практика державного управління. 2017. № 4(59). Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2017-4/doc/5/02.pdf>
6. Здоровега М. В. Міжнародні неурядові організації як елемент глобального громадянського суспільства / М. В. Здоровега // Панорама політологічних студій. 2014. Вип. 12. С. 69-76. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pps_2014_12_12
7. Ільницька У.В. Процес інституціоналізації неурядових міжнародних організацій у світовій політиці. Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку: зб. Наук. праць. Львів, 2013. Вип. 25. С. 119–123.
8. Жукорська Я.М. Напрями реформування ООН: Рада Безпеки. Право і суспільство. 2015. №4. С. 8–12.
9. Кучик О. Еволюція поняття міжнародної організації: теоретико-методологічний аспект. Вісник Львівського ун-ту. Серія міжнародні відносини. 2012. Вип. 30. С. 24–32. Режим доступу: http://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/VLNU_Mv_2012_30_6.pdf
10. Кучик О.С. Питання адаптації діяльності міжнародних безпекових організацій в умовах новітніх викликів міжнародній системі безпеки. Політичне життя. 2022. № 1. С. 61–68. Режим доступу: <https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/12036>
11. Лебедюк В. Вишеградська четвірка: від ідеї до успішного проекту. Демократичний транзит у країнах Вишеградської групи й Україні: вибрані аспекти; за ред. Дмитра Шевчука та Віталія Лебедюка. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2018. С. 16-35. Режим доступу: <https://eprints.oa.edu.ua/8333/1/%D0%9B%D0%B5%D0%B1%D0%B5%D0%B4%D1%8E%D0%BA.pdf>
12. Месхія О. Н. Генеза розвитку міжнародних організацій як інституціоналізованого механізму міжнародного співробітництва. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2014. № 6. С. 62–69. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2014_6_15.

13. Міжнародні регіональні процеси та зовнішньополітичні пріоритети України: монографія / за заг. ред. проф. С. Шергіна і В. Космини. Київ: Дипломатична академія України при МЗС України, 2017.
14. Ольхович-Новосадюк М.М., Рудакевич Ю.І. Україна та міжнародні організації. Львів: Львівський національний університет ім. І. Франка, 2011. 118 с.
15. Політична трансформація НАТО та стратегія подальшого розширення. Виклики та перспективи для України / Упорядники: Коломієць О.В, Мартинюк В.Л. К.: ФО-П Т.А. Кінько, 2008. 84 с.
16. Право міжнародних організацій і Україна: у схемах та таблицях: Навчальний посібник. / за заг.ред. Бошицького Ю.Л., Дей М.О. К.: Видавництво Ліра-К, 2015. 268 с.
17. Угрин Л. Бреттон-Вудська конференція (1944); Давоський форум; Міжнародний валютний фонд; Міжнародна організація. Політологія: енциклопедичний словник / [В. М. Денисенко, Л. Я. Угрин, Н. М. Хома]; за ред. д-ра філос. наук, проф. В. М. Мельника. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014.
18. Світові інтеграційні процеси в умовах трансформації міжнародних систем : навч. посіб. / [К. І. Грищенко та ін.] ; за концепцією та наук. ред. проф. Л. Д. Чекаленко ; Дип. акад. України при М-ві закордон. справ України. К. : Дип. акад. України при МЗС України, 2013. 624 с.
19. Годоров І.Я. НАТО і війна на Сході України (2014-2017 рр.) // Стратегії зовнішньої та безпекової політики провідних міжнародних акторів: збірник наукових праць; за заг. ред., доц. С.В. Толстова; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2017.
20. Чекаленко Л. Пошук прийнятних моделей взаємовідносин суверенної держави і міжнародних організацій // Персонал. 2005. № 11. Режим доступу : <http://www.personal./article.php?ida=160>
21. Шамрай В. Передумови виникнення та розвитку міжнародних організацій. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. 2013. Вип. 4. С. 46-49. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Yur_2013_4_15.
22. Шпакович О. Співвідношення наднаціональності міжнародних організацій та суверенітету їхніх держав-членів // Віче. 2014. № 2. С. 28–33.
23. Щедрова Г. П. Еволюція наукових підходів у межах політологічного аналізу міжнародних організацій. Гілея: науковий вісник. 2017. Вип. 126. С. 427-432. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2017_126_108
24. Barnett M. N., Finnemore M. The Politics, Power, and Pathologies of International Organizations. International Organization. Vol. 53. No. 4 (Autumn, 1999). P. 699-732. Access mode: https://home.gwu.edu/~finnemor/articles/1999_ios_io.pdf
25. Gallayrtti G. The Limits of International Organization: Systematic Failure in the Management of International Relations. Access mode: <http://www.rochelleterman.com/ir/sites/default/files/galloratti%2019.pdf>
26. Goodison Burgess, J. Unlocking the Riddle of UN Reform for the 21st Century and Beyond: The Keys to Legitimate Governance, UCL Global Governance Institute Working Paper Series, 2018. № 4. Access mode: https://www.ucl.ac.uk/global-governance/sites/global-governance/files/Goodison_Working_Paper_Final.pdf
27. d'Aspremont J. The multifaceted concept of autonomy of international organizations and international legal discourse. International organizations and the idea of autonomy: institutional independence in the international legal order; eds. R. Collins, & N. D. White. London: Routledge, 2011. P. 63–86. Access mode: https://pure.uva.nl/ws/files/1314642/100888_SSRN_id1621762_1.pdf

28. Katzenstein P., Keohane R. O., Krasner S. D. International Organization and the Study of World Politics. International Organization. 1998. Vol. 52. No. 4. P. 645–685. Access mode: <https://pdfs.semanticscholar.org/ce1b/a8ae34438ba3b391753908d3575263bd743c.pdf>
29. Kelley J. International Actors on the Domestic Scene: Membership Conditionality and Socialization by International Institutions. International Organization. 2004. Vol. 58. Is. 3. P. 425–457. Access mode: <https://www.cambridge.org/core/journals/international-organization/article/international-actors-on-the-domestic-scene-membership-conditionality-and-socialization-by-international-institutions/EB7C1E023705EEBBB42EFF2A17159078>
30. Mitchell Sara. Cooperation in World Politics: The Constraining and Constitutive Effects of International Organizations. Access mode: https://ir.uiowa.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1004&context=polisci_pubs
31. Routledge Handbook of International Organization; ed. by Bob Reinalda. New York: Routledge. 2013. 577 p.
32. The Institution of International Order: From the League of Nations to the United Nations; ed. by Simon Jackson and Alanna O'Malley. New York : Routledge Press, 2018.
33. The Oxford Handbook of International Organizations; ed. by: Jacob Katz Cogan, Ian Hurd, Ian Johnstone. New York: Oxford University Press, 2016. 1244 p.
34. Stephen Matthew D. Legitimacy Deficits of International Organizations: design, drift, and decoupling at the UN Security Council. Cambridge Review of International Affairs. 2018. Vol. 31. No. 1. P. 96–121.
35. Vaubel Roland. Principal-agent problems in international organizations. The Review of International Organizations. 2006. № 1(2). P. 125-138. Access mode: <http://axel-dreher.de/Vaubel%202006%20RIO.pdf>

Інтернет-джерела:

1. <http://www.un.org/> – офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй
2. <http://www.unsystem.org/index.html> – інформаційний сайт про систему ООН
3. <http://portal.un.kiev.ua/> – Представництво ООН в Україні
4. <http://www.imf.org/> – офіційний сайт Міжнародного валютного фонду
5. <http://www.worldbank.org> – офіційний сайт Всесвітнього банку
6. <http://www.wto.org/> – офіційний сайт Світової організації торгівлі
7. <http://www.nato.int/> – офіційний сайт НАТО
8. <http://www.coe.int/> – офіційний сайт Ради Європи
9. <http://www.amnesty.org/> – офіційний сайт Міжнародної Амністії
10. <http://www.g7.utoronto.ca/> – інформаційний сайт Великої вісімки (G-7)
11. <http://www.g20.org/Public/index.jsp> - офіційний сайт Групи 20-ти (G-20)
12. <http://www.globalpolicy.org/> – матеріали про G7/G8, ООН, неурядові організації
13. <http://www.iom.int/> - офіційний сайт Міжнародної організації по міграції
14. <http://freedomhouse.org/> – офіційний сайт неурядової міжнародної організації Freedom House
15. www.osce.org – офіційний сайт Організації з Безпеки та Співробітництву в Європі
16. <http://www.sectsc.org/> – Шанхайська організація співробітництва (ШОС)
17. www.asean.org.id – офіційний сайт АСЕАН
18. www.oas.org – офіційний сайт Організації Американських держав
19. Organization of the Petroleum Exporting Countries (ОПЕК) <http://www.opec.org/>
20. <http://www.oic-oci.org/> – Organization of the Islamic Conference
21. <http://csf.colorado.edu/isa/sections/io/> – International Organization Network (інформаційний сайт про діяльність міжнародних організацій)
22. <http://www.foreignaffairs.org/> – сайт журналу “Foreign Affairs”
23. <http://www.foreignpolicy.com/> - сайт журналу “Foreign Policy”

24. <https://nationalinterest.org/> – The National Interest
25. <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv> – Актуальні проблеми міжнародних відносин: збірник наукових праць Інституту міжнародних відносин Київського національного університету
26. <http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/uk/archive> – Вісник Львівського університету. Серія «Філософсько-політологічні студії»
27. <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/intrel/issue/archive> – Вісник Львівського університету. Серія «Міжнародні відносини».

5. Теми та зміст лекційних занять навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1 Перша частина

Тема 1. Передумови та історія розвитку міжнародних організацій як інститутів багатостороннього співробітництва. Сутність та характеристики міжнародних організацій

Етапи розвитку міжнародних організацій. Античні сіммахії, європейські торговельні союзи доби пізнього Середньовіччя та епохи Великих географічних відкриттів (Ганза) як прообрази сучасних міжнародних організацій. Проекти міжнародних організацій в працях європейських мислителів (П. Дюбуа, Ї. Подебрад, Ж.-Ж. Руссо, Дж. Бентам, І. Кант, А. Сен-Симон та ін.). Виникнення Священного Союзу (La Sainte Alliance) як інструменту збереження міжнародного порядку, встановленого після Віденського конгресу (1815 р.).

Передумови виникнення і динаміка зростання чисельності міжнародних спеціалізованих організацій у сер. XIX- поч. XX ст.: індустриальна революція, формування європейського та світового ринку, світовий розподіл праці, потреба регулювання функціонального співробітництва держав (Центральна комісія судноплавства по Рейну (працювала на постійній основі з 1831 р.), Дунайська комісія (1856), Всесвітній поштовий союз (1874), Міжнародний телеграфний союз (1875), Міжнародний союз з охорони промислової власності (1883), створення Латинського (1865) та Скандинавського (1873) валютних союзів). Проведення міжурядових конференцій, конгресів, нарад та створення постійних органів для їхнього скликання. Проблеми безпеки, миру і виникнення перших неспеціалізованих універсальних міжнародних організацій політичного спрямування (Ліга Націй).

Розвиток інтеграційних та глобалізаційних процесів, посилення взаємозалежності як чинник збільшення чисельності міжнародних організацій після II світової війни. Деколонізація та її вплив на утворення регіональних міжнародних організацій.

Визначення поняття міжнародної організації. Ознаки міжнародних організацій: суб'єкти без суверенітету та території, договірне походження та результат узгодженості волі та мети її членів, наявність міжнародного установчого документу, постійного апарату, юридична рівність членів, відповідність статуту та діяльності нормам міжнародного права, автономність компетенцій та рішень. Правові та процедурні виміри діяльності міжнародних організацій. Внутрішнє й зовнішнє право міжнародних організацій та сфери їхнього регулювання. Правомочність міжнародних організацій. Джерела права міжнародних організацій. Імунітет та привілеї міжнародних організацій.

Порядок та процедури утворення міжнародних організацій. Членство в міжнародних організаціях. Типи членства у міжнародних організаціях. Вимоги до членства. Процедури вступу та набуття членства. Організаційна структура міжнародних організацій. Типи органів та принципи їх формування й діяльності: вищі, виконавчі, адміністративні, комітети, комісії, юридичні органи.

Принципи прийняття та види рішень у міжнародних організаціях. Основні етапи процедури прийняття рішень. Функції міжнародних організацій. Співвідношення компетенції та функцій міжнародних організацій. Концепції компетенції міжнародних організацій. Фінансування міжнародних організацій. Типологія міжнародних організацій. Міжурядові та неурядові міжнародні організації. Універсальні та спеціалізовані; глобальні, регіональні, субрегіональні; відкриті, закриті та ін. Координаційні та наднаціональні (владно-орієнтовані) міжнародні організації Критерії типології. Міжурядові та неурядові міжнародні організації.

Міжнародні організації – arena взаємодій держав та інших учасників міжнародних відносин, форма інституціоналізації цих взаємодій.

Основні поняття: сіммахії, торгівельні союзи, Священний Союз. Віденський конгрес, валютні союзи, міжурядові конференції, конгреси, універсальні міжнародні організації, неурядові міжнародні організації, установчий документ, статут, компетенції, автономність, принципи прийняття рішень, право міжнародних організацій, членство, організаційна структура, прийняття рішень, функції, типологія.

Тема 2. Теорії міжнародних організацій

Державоцентричність та транснаціоналізм як парадигми концептуалізації ролі міжнародних організацій в міжнародній політиці у контексті основних теорій міжнародних відносин. Концептуалізація ролі міжнародних організацій в державоцентристській парадигмі політичного реалізму та неореалізму: міжнародні організації - інструмент реалізації стратегічних інтересів та зовнішньої політики держав за межами національних територій, спосіб збереження та посилення домінування могутніх держав. Міжнародні організації та формування міждержавних коаліцій. Міжнародні організації та розвиток багатосторонньої дипломатії.

Концептуалізація ролі міжнародних організацій в транснаціональній парадигмі лібералізму та неолібералізму: міжнародні організації – самостійні та впливові суб'єкти міжнародних відносин, чинники транснаціоналізації міжнародних відносин. Міжнародні організації – «актори постміжнародної політики» (Дж. Розенау). Зростання ролі міжнародних організацій в процесах комплексної взаємозалежності (Дж. Най, Р. Кеохейн); інституціоналізація функціональної кооперації та інтеграції в рамках міжнародних організацій; роль у функціонуванні міжнародних режимів (ГАТТ-СОТ, МВФ, ОПЕК та ін.), розвитку систем колективної безпеки, можливості представляти національні інтереси малих і середніх держав на світовій арені та «пов'язувати» їх з інтересами великих держав, можливості впливу на глобальні проблеми.

Формування нормативістської течії у дослідженнях міжнародних організацій у період Ліги Націй та становлення ООН. Особливості та обмеження нормативістських теорій міжнародних організацій. Федералістські теорії міжнародних організацій як продовження європейських традицій пошуку досконалої форми організації світової спільноти. Універсальні міжнародні організації як прообраз світового уряду у федералістських теоріях.

Функціоналізм та неофункціоналізм у вивченні міжнародних організацій (В. Мітрані, Е. Хаас, Ф. Шміттер, Л. Ліндберг). Основні принципи функціоналістського напрямку. Функції міжнародних організацій як основний предмет дослідження. Розгляд міжурядових організацій як важливого каналу багатостороннього економічного співробітництва і відповідно чинника подолання суперечностей та конфліктів між державами.

Регіоналістський напрям в теорії міжнародних організацій: роль регіональних інтересів та організацій у світовій політиці. Глобалістський напрям та вивчення ролі міжнародних організацій у вирішенні глобальних проблем.

Інституційний напрям в дослідженні міжнародних організацій. Дослідження міжнародних організацій в контексті теорії міжнародних режимів (С. Краснер). Ліберальний інституціоналізм та неінституціоналізм про міжнародні організації як сукупність встановлених правил, норм, угод, що регулюють поведінку держав на міжнародній арені у взаємозалежному світі (Дж. Айкенбері, М. Феннімор, Дж. Раггі). Дослідження регіональних міжнародних організацій в рамках соціального конструктивізму (А. Вендт). Ідентичність як чинник інституціоналізації регіональних об'єднань.

Аналіз внутрішньоорганізаційних процесів міжнародних організацій у межах принципал-агентської теорії.

Основні поняття: державоцентричність, транснаціоналізм, нормативізм, федералізм, Функціоналізм і неофункціоналізм, регіоналізм і глобалізм, ліберальний інституціоналізм і неінституціоналізм, соціал-конструктивізм, принципал-агентська теорія.

Тема 3. Міжнародні організації та держави: проблеми взаємовідносин

Принципи взаємовідносин держав і міжнародних організацій (залежність, автономія, делегування та розмежування). Механізми набуття компетенцій і правосуб'єктності міжнародними організаціями. Делегування повноважень. Розподіл сфер діяльності та вигоди від спеціалізації – мотиви делегування (передачі) державами компетенції (суверенітету) міжнародним організаціям. Інші мотивації делегування повноважень. Основні вигоди держав від делегування компетенції міжнародним організаціям. Співвідношення могутності держав та їх готовності до делегування повноважень міжнародним організаціям.

Чинники взаємного контролю держав і міжнародних організацій. Міжнародні організації – механізми політичного контролю за поведінкою учасників міжнародних відносин та легальний спосіб створення спільних моделей поведінки, відповідно до яких суб'єкти міжнародних відносин реалізують свої інтереси. Формування МО та прийняття норм та правил, що регулюють функціонування міжнародної системи.

Співвідношення суверенітету держав та наднаціональності міжнародних організацій. Автономія міжнародних організацій. Діяльність міжнародних організацій та проблеми втручання і обмеження суверенітету держав. Застосування міжнародними організаціями санкцій. Види санкцій міжнародних організацій. Вплив міжнародних організацій на внутрішньонаціональні процеси. Прийняття в рамках міжнародних міжурядових організацій рішень і спеціальних актів, які впливають на національні суспільно-політичні процеси.

Критика міжнародних організацій. Критерії ефективності та причини дисфункцій (патологій) у діяльності сучасних міжнародних організацій по реалізації спільних цілей (некогерентність публічно декларованих цілей і місії та реальної діяльності; невідповідність принципам і сутності існуючої міжнародної системи; перетворенням в інструмент політики та реалізації інтересів окремих держав; вплив суб'єктивних (особистісних) чинників; помилки в управлінні організацією і т.п.).

Роль наднаціональної бюрократії у діяльності міжнародних організацій та небезпеки їхньої бюрократизація. Переговори та торг між представниками національних урядів, бюрократією організації та групами незалежних експертів – необхідна умова для консенсусу між різними коаліціями інтересів (Е. Хаас) в рамках організації.

Основні поняття: компетенції, делегування повноважень, автономія, наднаціональність, санкції, дисфункції, бюрократизація, критерії ефективності.

Друга частина

Тема 4. Універсальні організації в системі міжнародних організацій та світовій політиці

Універсальні організації в системі міжнародних організацій та світовій політиці. Ліга Націй – елемент Версальської мирної угоди та Версальського міжнародного порядку. Передумови створення Ліги Націй. Цілі, принципи та організаційна структура Ліги Націй. Суперечності між європейськими державами з приводу структури та повноважень Ліги Криза та розпуск. Досвід Ліги Націй в регулюванні міжнародних відносин. Невдачі Ліги Націй по створенню системи колективної безпеки у міжвоєнний період. Українське питання і Лізі Націй. Розпуск Ліги Націй.

Ідеї створення універсальної міжнародної організації для забезпечення миру та безпеки: Атлантична Хартія та Декларація Об'єднаних Націй. Переговори США, СРСР та Великої Британії про принципи діяльності та повноваження майбутньої організації конференції в Думбартон-Оксі (1944) та Ялті (1945). Установча конференція ООН у Сан-Франциско (1945) та прийняття Статуту ООН. Цілі та принципи діяльності ООН. Структура ООН: Генеральна Асамблея, Рада Безпеки, Економічна і Соціальна Рада, Секретаріат, Міжнародний Суд и Рада з Опіки; їхні принципи формування, прийняття рішень та компетенція. Рада Безпеки у структурі та діяльності ООН. Фінансування ООН. Особливість діяльності ООН у період “холодної війни”: міжблокова дипломатія.

Функціонування ООН у постбіполярному світі. Участь українського контингенту у миротворчих операціях ООН. Декларація тисячоліття» ООН (2000) та визначені в ній пріоритети діяльності ООН та країн-учасниць до 2015 р. – мир, безпека та роззброєння; розвиток та подолання злиденності; охорона навколишнього середовища; захист прав людини, демократизація управління, подолання всіх форм дискримінації; зміцнення ООН. Резолюція «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 року», цілі та завдання, які спрямовують уряди та країни на подальшу реалізацію Цілей розвитку тисячоліття. Діяльність ООН по забезпеченню міжнародної безпеки і врегулюванню конфліктів. Миротворчі операції ООН.

Проблема ефективності та реформування ООН на сучасному етапі. Основні підходи до реформування ООН. Українське питання в ООН. Вплив ООН на російсько-українську війну.

Особливості ООН як міжнародного інституту: універсальність представництва та сфер впливу, інструмент міжнародної нормотворчості і дотримання принципів сучасного міжнародного права та загальноновизнаних норм поведінки суб'єктами міжнародних відносин; наділеність виключною компетенцією вирішувати питання війни і миру аж до використання військової сили; глобальний представницький форум держав та інших учасників міжнародних відносин, зокрема неурядових організацій, що охоплює широкі сфери їхньої взаємодії.

Основні поняття: універсальні міжнародні організації, Ліга Націй, ООН, миротворчі операції, реформування ООН.

Тема 5. Особливості функціонування регіональних міжнародних організацій

Міжнародні організації як інститути регіонального співробітництва. Особливість регіональних міжнародних організацій. Принципи формування регіональних міжнародних організацій: територіальний, релігійний, спільність економічних цілей. Регіональні інтеграційні процеси та виникнення інститутів регіонального співробітництва. Посилення регіональних інтеграційних процесів в глобалізованому світі. Розвиток регіонального міжнародного співробітництва та активізація діяльності регіональних міжнародних організацій. Місце регіональних міжнародних організацій в процесі регіоналізації. Види регіональних міжнародних організацій.

Регіональні міжнародні організації Європи (Рада Європи, ЄС, Європейська асоціація вільної торгівлі). Регіональні організації арабського світу (Ліга Арабських держав, «Ісламська конференція»). Діяльність регіональних організацій Південної та Північної Америки (Південний спільний ринок (МЕРКОСУР), Північноамериканська зона

вільної торгівлі (НАФТА), Організація американських держав (ОАД), Карибський спільний ринок). Регіоналізація на африканському континенті: Організація Африканської єдності та її трансформація в Африканський Союз. АСЕАН та регіональне співробітництво азійсько-тихоокеанських держав.

Регіональні організації на пострадянському просторі – Союз Незалежних Держав (СНД), Єдиний економічний простір (ЄЄП), Євразійське економічне співтовариство ЄврАзЕС, Організація договору про колективну безпеку (ОКДБ)). Шанхайська організація співробітництва (ШОС).

Субрегіональні міжнародні організації (Рада держав Балтійського моря, ГУАМ, Чорноморське економічне співробітництво (ЧЕС), Вишеградська група).

Участь України у регіональних міжнародних організаціях.

Основні поняття: регіоналізація, глобалізація, регіональна ідентичність регіональні об'єднання, субрегіональні міжнародні організації.

Тема 6. Міжнародні організації в системі міжнародної безпеки

Роль міжнародних організацій у формуванні системи міжнародної безпеки. Особливості та чинники формування регіональних організацій безпеки.

Організація Північноатлантичного Договору (НАТО) – організація колективної безпеки країн західної Європи і Північної Америки. Історія створення НАТО. Цивільна і військова структури НАТО. Основні засади спільної політики Альянсу та прийняття рішень. Фінансування. Головні завдання НАТО в галузі безпеки. Еволюція стратегічної концепції НАТО. Трансформація НАТО в 1991–1999 рр. Політика відкритих дверей Альянсу. Трансформація та розширення НАТО. Програма НАТО «Партнерство заради миру». Активізація військових структур Альянсу у Східній Європі в умовах потенційної агресії РФ та гібридних воєн. Військові операції і місії НАТО.

Форми співробітництва України з Альянсом. Перспективи членства. Партнерство між Україною і НАТО в умовах російської агресії.

Створення НБСЄ (Нарада з безпеки і співробітництва в Європі) як форум для діалогу з питань безпеки та переговорів щодо контролю над озброєннями, роззброєння та зміцнення довіри й безпеки в Європі. Ухвалення Гельсінського Заключного Акту 1975 р. Паризька Хартія для нової Європи і кінець «холодної» війни. Будапештська зустріч 1994 р. і трансформація НБСЄ у ОБСЄ (Організація з безпеки і співробітництва в Європі). Основні напрями діяльності, структура і принципи прийняття рішень ОБСЄ. Роль ОБСЄ в системі безпеки Європи на сучасному етапі. Критика ОБСЄ.

Інститути колективної безпеки на пострадянському просторі. Організація Договору про колективну безпеку (ОКДБ). Особливості внутрішніх суперечностей держав-членів. Створення оперативних сил колективного реагування.

Безпекові аспекти діяльності Шанхайської організації співробітництва. Роль Китаю у діяльності ШОС.

Нові міжнародні організації безпекові організації – Бухарестська дев'ятка (міжнародна ініціатива 9-ти країн-членів НАТО Центральної та Східної Європи (Болгарія, Естонія, Латвія, Литва, Польща, Румунія, Словаччина, Угорщина та Чехія) для поглиблення військової співпраці між країнами східного флангу Північноатлантичного альянсу в контексті агресивної політики РФ), АUKUS (тристоронній оборонний пакт між Австралією, Великою Британією і США, спрямований проти експансіонізму КНР в Індо-Тихоокеанському регіоні. Перспективи появи нових оборонних союзів в Європі, зокрема військового союзу України, Польщі та Великої Британії.

Основні поняття: міжнародна безпека, регіональна безпека, оборонні союзи, інститути колективної безпеки, НАТО, ОБСЄ.

Тема 7. Міжнародні організації у процесах глобального управління

Роль міжнародних організацій у процесах глобального управління і регулювання. Перерозподіл управлінських функцій від держав до міжнародних організацій в процесі глобального регулювання та управління.

Бреттон-Вудські інститути та функціонування міжнародних валютних систем. Регулювання валютних та економічних відносин у глобалізованому світі (МВФ, Світовий банк). СОТ як інструмент глобальної торгівлі: принципи функціонування.

Група семи (G7) – неформальний механізм координації політичних та фінансово-економічних взаємодій між великими державами та їхнього впливу на міжнародне середовище як аргументи взаємодії глобальних та національних чинників. Еволюція G7. Група двадцяти (G20): структура та принципи функціонування.

Історія утворення, структура та членство у Більдерберзькому клубі.

Римський клуб: цілі та завдання утворення. Структура, національні асоціації та членство в Римському клубі. Доповіді Римського клубу. Роль діяльності Римського клубу в прогнозуванні мегатрендів глобального розвитку.

Неурядові організації як учасники глобального регулювання. Взаємодія міжурядових та неурядових організацій. Формування глобальних політичних мереж та участь у них неурядових міжнародних організацій. МНУО та паралельні саміти.

Основні поняття: глобальне управління, глобальне регулювання, перерозподіл управлінських функцій, Бреттон-Вудські інститути, Група семи, Група двадцяти, Римський клуб.

Тема 8. Міжнародні неурядові організації та формування глобального громадянського суспільства

Міжнародні неурядові організації як транснаціональні актори та агенти формування глобального громадянського суспільства. Функції неурядових міжнародних організацій. Фінансування міжнародних неурядових організацій. Механізми реалізації спільних цілей міжнародних організацій – вплив на громадську думку, імідж держав і політиків, формування порядку денного в контексті глобальних і загальнолюдських інтересів.

Взаємодія міжурядових та неурядових організацій в контексті формування глобального міжнародного суспільства. Формування глобальних політичних мереж і рухів та участь у них неурядових міжнародних організацій.

Права людини, демократія та неурядові міжнародні організації (Міжнародна Амністія, Freedom House). Неурядові організації та протест проти глобалізації. Антиглобалістські організації (Всесвітній соціальний форум). Природоохоронні неурядові міжнародні організації («Грінпіс», «Друзі Землі», «Всесвітній фонд захисту дикої природи») та принципи їх діяльності. Проекти «Грінпіс» та їх ефективність. Радикалізація міжнародного екологічного руху («Морський пастух»). Мережева структура екологічних та антиглобалістських рухів.

Ефективність діяльності неурядових міжнародних організацій та рухів.

Основні поняття: глобальне громадянське суспільство, міжнародне суспільство, транснаціональні актори, глобальні політичні мережі та рухи, антиглобалістські, екологічні рухи.

6. Теми та зміст семінарських/практичних занять навчальної дисципліни. Література

Змістовий модуль 1

Перша частина

Тема 1. Історія виникнення і формування системи міжнародних організацій (2 год.)

1. Етапи розвитку міжнародних організацій.
2. Передумови виникнення сучасних міжнародних організацій.
3. Проекти створення міжнародних організацій в політичній думці Середньовіччя та Нового часу.
4. Від Ганзи до СОТ: формування європейського та глобального ринку як чинник виникнення й посилення впливу міжнародних економічних організацій.
5. Священний Союз - прообраз міжнародних політичних організацій чи монархічний блок? Причини розпаду Священного Союзу.
6. Виникнення спеціалізованих міжнародних організацій у сер. ХІХ- поч.ХХ ст.
7. Вплив глобалізації на еволюцію та розвиток міжнародних організацій.

Основні поняття: Ганзейський союз, Священний Союз, спеціалізовані міжнародні організації, інтернаціоналізація, глобалізація, глобальні проблеми

Література:

1. Месхія О. Н. Генеза розвитку міжнародних організацій як інституціоналізованого механізму міжнародного співробітництва / О. Н. Месхія // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. - 2014. - № 6.
2. Міжнародні організації. Кредитно-модульний курс.: 3-тє вид. перероб. та доп.: навч. посіб.; за ред. Козака Ю. Г., Ковалевського В. В., Логвінової Н. С. К.: Центр учбової літератури, 2011. 344 с.
3. Подалаяк Н. Могутня Ганза. Комерційний простір, міське життя і дипломатія ХІІ-ХVІІ століть / Н. Подалаяк. – К: Темпора. 2009. – 360 с.
4. Скрипник О. М. Історія міжнародних організацій. Навчальний посібник. Умань: ПП Жовтий О.О., 2011.
5. Шамрай В. Передумови виникнення та розвитку міжнародних організацій. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. 2013. Вип. 4. С. 46-49.
6. Routledge History of International Organizations. From 1815 to the Present Day; by Bob Reinalda. London: Routledge, 2009.

Тема 2. Сутність та природа міжнародних організацій як акторів міжнародних відносин (2 год.)

1. Поняття та ознаки міжнародних організацій.
2. Правові аспекти функціонування міжнародних організацій.
3. Організаційна структура та принципи прийняття рішень у міжнародних організаціях.
4. Функції міжнародних організацій. Фінансування міжнародних організацій.
5. Типологія міжнародних організацій.

Основні поняття: універсальні міжнародні організації, неурядові міжнародні організації, установчий документ, статут, компетенції, автономність, принципи прийняття рішень, право міжнародних організацій, членство, організаційна структура, прийняття рішень, функції, типологія.

Література:

1. Ільницька У. В. Особливості міжнародно-правової суб'єктності неурядових організацій. Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – 2012. – Вип. 24. – С. 84–91.
2. Кучик О. Еволюція поняття міжнародної організації: теоретико-методологічний аспект. Вісник Львівського ун-ту. Серія міжнародні відносини. 2012. Вип. 30. С. 24 – 32.
3. Кучик О. С. Функціональні особливості діяльності міжнародних організацій / О. С. Кучик // Вісник Львівського університету. Серія Міжнародні відносини. – Випуск 16. – Львів: Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2006. – С. 100–106.
4. Міжнародні організації. Кредитно-модульний курс.: 3-тє вид. перероб. та доп.: навч. посіб.; за ред. Козака Ю. Г., Ковалевського В. В., Логвінової Н. С. К.: Центр учбової літератури, 2011. 344 с.
5. Свида Т. О. Поняття та функції міждержавних організацій // Актуальні проблеми держави і права. – 2007. – Вип. 32. – С. 294–301. – Режим доступу: <http://www.apdp.in.ua/v32/59.pdf>
6. Скрипник О. М. Історія міжнародних організацій. Навчальний посібник. Умань: ПП Жовтий О.О., 2011. 226 с.
7. Стройко Т.В. Міжнародні організації: навч. посіб. К.: Кондор-Видавництво, 2016. 249 с.
8. Sommerer T., Squatrito T., Tallberg J., Lundgren M. Decision-making in international organizations: institutional design and performance. Review of International Organizations. 2021. Access mode: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s11558-021-09445-x.pdf>

**Тема 3. Аналіз міжнародних організацій: класичні підходи
(2 год.)**

1. Концептуалізація ролі міжнародних організацій в державоцентристській парадигмі політичного реалізму та неореалізму.
2. Концептуалізація ролі міжнародних організацій в транснаціональній парадигмі лібералізму та неолібералізму.
3. Формування нормативістської течії у дослідженнях міжнародних організацій у період Ліги Націй та становлення ООН
4. Федералізм, функціоналізм і неофункціоналізм в теорії міжнародних організацій.
5. Регіоналізм в інтерпретації міжнародних організацій.

Основні поняття: державоцентричність, транснаціоналізм, нормативізм, федералізм, функціоналізм і неофункціоналізм, регіоналізм і глобалізм.

Література:

1. Щедрова Г. П. Еволюція наукових підходів у межах політологічного аналізу міжнародних організацій / Г. П. Щедрова // Гілея: науковий вісник. - 2017. -

Вип. 126. - С. 427-432. - Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2017_126_108

2. Gutner Tamar. International Organizations in World Politics; 1st ed. Los Angeles: SAGE/ CQ Press, 2017, 304 p (Ch. 2).
3. Katzenstein P., Keohane R. O., Krasner S. D. International Organization and the Study of World Politics. – International Organization. – 1998. – Vol. 52. – No.4. – P. 645-685. – Access mode:
<https://pdfs.semanticscholar.org/ce1b/a8ae34438ba3b391753908d3575263bd743c.pdf>

Тема 4. Аналіз міжнародних організацій: сучасні підходи (2 год.)

1. Інституційний напрям в дослідженні міжнародних організацій (ліберальний інституціоналізм, теорія міжнародних режимів).
2. Дослідження регіональних міжнародних організацій в рамках соціального конструктивізму. Ідентичність як чинник інституціоналізації регіональних об'єднань.
3. Теоретичний аналіз внутрішньоорганізаційних процесів міжнародних організацій.

Основні поняття:, ліберальний інституціоналізм і неоінституціоналізм, соціал-конструктивізм, норми, інститути, ідентичності, принципал-агентська теорія.

Література:

1. Угрин Л. Неоінституціоналізм як методологія вивчення міжнародних організацій / Л. Угрин // Методологія політичної науки : матеріали Всеукраїнської наукової конференції. Перші методологічні читання / укл. В.М. Денисенко, Л.Я. Угрин. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – С. 50–54.
2. Stokke, Hugo Institutional Approaches to the Study of International Organisation. Access mode:
https://open.cmi.no/cmi-xmli/bitstream/handle/11250/2435975/WP%201996_1%20Hugo%20Stokke-07112007_1.pdf?sequence=2&isAllowed=y
3. Vaubel Roland. Principal-agent problems in international organizations. – Access mode :
<http://axel-dreher.de/Vaubel%202006%20RIO.pdf>

Тема 5. Міжнародні організації і держави: особливості взаємодії (2 год.)

1. Принципи взаємовідносин та чинники взаємозалежності держав та міжнародних організацій.
2. Особливості, види та мотиви делегування державами компетенцій міжнародним організаціям.
3. Співвідношення компетенції держав та міжнародних організацій.
4. Співвідношення суверенітету та компетенцій міжнародних організацій. Автономія і наднаціональність міжнародних організацій.
5. Критика та дисфункції міжнародних організацій в контексті реалізації ними спільних цілей та цінностей держав-членів.

Основні поняття: компетенції, делегування повноважень, автономія, наднаціональність, дисфункції, бюрократизація, критерії ефективності.

Література:

1. Головка-Гавришева О.І. Компетенція міжнародних міжурядових організацій і суверенітет держави у сучасному міжнародному праві /Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2013. №115 (частина II). с.228. С.57–65. Режим доступу: http://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/09/apmv_2013_1152_10.pdf
2. Barnett Michael N., Finnemore Martha. The Politics, Power, and Pathologies of International Organizations . International Organization. Vol. 53. No. 4 (Autumn, 1999). Access mode: P. 699-732 // https://home.gwu.edu/~finnemor/articles/1999_ios_io.pdf
3. Bradley Curtis A., Kelley Judith. The Concept of International Delegation. – Duke Law School Faculty Scholarship Series. 2007. Paper 81. Access mode: lsr.nellco.org/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com.ua/&httpsredir=1&article=1081&context=duke_fs
4. Gallayrtti G. The Limits of International Organization: Systematic Failure in the Management of International Relations. Access mode: <http://www.rochelleterman.com/ir/sites/default/files/galloratti%201994.pdf>
5. d'Aspremont J. The multifaceted concept of autonomy of international organizations and international legal discourse. International organizations and the idea of autonomy: institutional independence in the international legal order; eds. R. Collins, & N. D. White. London: Routledge, 2011. P. 63–86. Access mode: https://pure.uva.nl/ws/files/1314642/100888_SSRN_id1621762_1_.pdf

**Тема 6. Вплив міжнародних організацій на національні політики
(2 год.)**

1. Чинники та джерела впливу міжнародних організацій на внутрішньонаціональні процеси.
2. Міжнародні організації та формування спільних моделей поведінки держав і контролю за політикою держав у легальний спосіб.
3. Роль міжнародних організацій в процесах модернізації, лібералізації та демократизації посткомуністичних країн та країн третього світу.

Основні поняття: санкції, транснаціональна бюрократія, модернізація, лібералізація.

Література:

1. Вахудова Анна Мілада.Нерозділена Європа: демократія, важелі впливу та інтеграція після комунізму; пер. з англ. Тараса Цимбала. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2009. Розд. 3,4. Режим доступу: https://chtyvo.org.ua/authors/Vakhudova_Milada__Anna/Nerozdilena_Yevropa_demokratiia_vazheli_vplyvu_ta_intehratsiia_pislia_komunizmu/
2. Воронюк Є. В. Вплив міжнародних організацій на економічну політику країн світу / Є. В. Воронюк, О. В. Ярмош, М. Б. Айорінде. // Ефективна економіка. 2020. № 11. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8357>
3. Чекаленко Л. Міжнародні організації як механізм захисту суверенітету: досвід України // Америка і Європа у сучасних міжнародних трансформаціях.

Монографія. / Макаренко Є.А., Погорська І.І., Рижков М.М. та ін. К.: Центр вільної преси, 2014.

4. Kelley J. International Actors on the Domestic Scene: Membership Conditionality and Socialization by International Institutions. International Organization. 2004. Vol. 58. Is. 3. P. 425–457. Access mode: <https://www.cambridge.org/core/journals/international-organization/article/international-actors-on-the-domestic-scene-membership-conditionality-and-socialization-by-international-institutions/EB7C1E023705EEBBB42EFF2A17159078>

Друга частина

Тема 7. Універсальні організації в системі міжнародних організацій та світовій політиці. Створення та функціонування Ліги націй (2 год.)

1. Передумови створення Ліги Націй. Ліга Націй та формування Версальського міжнародного порядку.
2. Цілі, принципи та організаційна структура Ліги Націй.
3. Принципи та процедури прийняття рішень.
4. Криза та розпуск Ліги Націй.

Основні поняття: універсальні міжнародні організації, Паризька мирна конференція, Ліга Націй, Версальський світовий порядок, Асамблея, Рада, Постійний Секретаріат.

Література:

1. Арон Р. Мир і війна між націями: пер. з франц. К.: МП: «Юніверс», 2000. С.484–489, 612–618.
2. Лісогорова К. Від Ліги Націй до ООН: історія становлення універсальних міжнародних організацій колективної безпеки / Катерина Лісогорова, Діана Свистун // Актуальні проблеми правознавства. 2020. Вип. 3. С. 5-11. Режим доступу: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/41470/1/%d0%9b%d1%96%d1%81%d0%be%d0%b3%d0%be%d1%80%d0%be%d0%b2%d0%b0.pdf>
3. Сацький П. В. Націоналізація міжнародних відносин і українське питання після Першої світової війни / П. В. Сацький // Держава у теорії і практиці українського націоналізму : матеріали VI Всеукр. наук. конф. з міжнар. участю (м. Івано-Франківськ, 26–27 черв. 2015 р.). Івано-Франківськ : Місто НВ, 2015. С. 418–428. Режим доступу: <http://gw.kneu.kiev.ua/bitstream/2010/8459/1/418-428.pdf>
4. Скрипник О. М. Спроба вирішення українського питання Лігою Націй у 1919–1920-х рр. Вісник Черкаського університету. Серія «Історичні науки». Черкаси: Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, 2019. № 2. С. 90–97.
5. Шибаніц Д. М. Діяльність Ліги Націй у сфері підтримання міжнародного миру та безпеки: історико-правовий аналіз / Д. М. Шибаніц/ Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Право / редкол. Ю.М. Бисага, Д.М. Белов, С.Б. Булеца та ін. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2014. Вип. 24. Т. 1. С. 121–124. Режим доступу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/7155>
6. Статут Ліги Націй. Режим доступу: https://yurist-online.org/publ/istoricheskie_dokumenty_istorichni_dokumenti/statut_ligi_nacij_ustav_ligi_nacij/2-1-0-1227

Тема 8. ООН у світовій політиці. Проблеми реформування ООН (2 год.)

1. Заснування ООН після Другої світової війни.
2. Цілі, принципи діяльності та організаційна структура ООН.
3. Рада Безпеки в організаційній структурі ООН.
4. ООН у структурі післявоєнного світовому порядку.
5. Функціонування ООН у постбіполярному світі.
6. Ефективність та моделі реформування ООН.

Основні поняття: ООН, Генеральна Асамблея, Рада Безпеки, Економічна і Соціальна Рада, Секретаріат, Міжнародний Суд и Рада з Опіки Рада Безпеки, вето, реформування ООН.

Література:

1. Дорош Л., Охремчук С. РБ ООН у сучасних умовах: до проблеми пошуку варіантів реформування. Humanitarian Vision. 2015. Vol. 1. № 2. С. 19–26. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/hv_2015_1_2_6.
2. Жукорська Я.М. Напрями реформування ООН: Рада Безпеки. Право і суспільство. 2015. №4. С. 8–12.
3. Шпакович О. М. Реформування та зміна повноважень основних органів ООН: пошук та розробка нових альтернативних проектів / О. М. Шпакович // Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2011. Вип. 96(1). С. 40–45. Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2011_96\(1\)_11](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2011_96(1)_11)
4. Goodison Burgess, J. Unlocking the Riddle of UN Reform for the 21st Century and Beyond: The Keys to Legitimate Governance, UCL Global Governance Institute Working Paper Series, 2018. № 4. Access mode: https://www.ucl.ac.uk/global-governance/sites/global-governance/files/Goodison_Working_Paper_Final.pdf
5. The Institution of International Order: From the League of Nations to the United Nations; ed. by Simon Jackson and Alanna O'Malley. New York : Routledge Press, 2018.
6. <http://www.un.org/> – офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй
7. <http://www.unsystem.org/index.html> – інформаційний сайт про систему ООН

Тема 9. Особливості функціонування регіональних міжнародних організацій (2 год.)

1. Глобалізація як чинник посилення регіональних інтеграційних тенденцій.
2. Міжнародні організації як інститути регіонального співробітництва. Особливості формування та функціонування.
3. Аналіз окремих регіональних міжнародних об'єднань.

Основні поняття: регіоналізація, глобалізація, регіональні об'єднання, субрегіональні міжнародні організації.

Література:

1. Городня Н. Д. Інтеграційні процеси в Азійсько-Тихоокеанському регіоні в глобальну епоху: регіональна специфіка / Н. Д. Городня // Науковий вісник Дипломатичної академії України. - 2012. - Вип. 18(спец. вип.). - С. 77-83. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdau_2012_18\(spets\)](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdau_2012_18(spets)).

2. Міжнародні організації. Кредитно-модульний курс.: 3-тє вид. перероб. та доп.: навч. посіб.; за ред. Козака Ю. Г., Ковалевського В. В., Логвінової Н. С. К.: Центр учбової літератури, 2011. Теми. 10, 11.
3. Міжнародні організації: навч. посібн.; за ред. О. С. Кучика. К.: Знання, 2005.
4. Міжнародні регіональні процеси та зовнішньополітичні пріоритети України: монографія / за заг. ред. проф. С. Шергіна і В. Космини. Київ: Дипломатична академія України при МЗС України, 2017.
5. Ольхович-Новосадюк М.М., Рудакевич Ю.І. Україна та міжнародні організації. Львів: Львівський національний університет ім. І. Франка, 2011. 118 с.
6. Світові інтеграційні процеси в умовах трансформації міжнародних систем : навч. посіб. / [К. І. Грищенко та ін.] ; за концепцією та наук. ред. проф. Л. Д. Чекаленко ; Дип. акад. України при М-ві закордон. справ України. К : Дип. акад. України при МЗС України, 2013. 624 с
7. <https://asean.org/> – сайт Асоціації держав Південно-Східної Азії (АСЕАН)
8. <https://au.int/> – сайт Африканського Союзу
9. https://european-union.europa.eu/index_en – сайт Європейського Союзу
10. <https://ufmsecretariat.org/> – сайт Середземноморського Союзу.

Тема 10. Регіональні організації на посткомуністичному просторі (2 год.)

1. Особливості виникнення і функціонування регіональних міжнародних організації на пострадянському просторі.
2. Субрегіональні міжнародні організації Центральної та Південно-Східній Європі.
3. України у регіональних міжнародних організаціях посткомуністичного простору.

Основні поняття: пострадянський простір, посткомуністичні країни, регіональні організації, Союз Незалежних Держав (СНД), Єдиний економічний простір (ЄСП), Євразійське економічне співтовариство (ЄврАзЕС), Організація договору про колективну безпеку (ОКДБ), Шанхайська організація співробітництва (ШОС), Рада держав Балтійського моря, ГУАМ, Чорноморське економічне співробітництво (ЧЕС), Вишеградська група.

Література:

1. Добровольська, А.Б. Трансформація пострадянського простору як чинник регіоналізації Євразії в умовах формування багатопольярного світу. Стратегії зовнішньої та безпекової політики провідних міжнародних акторів: збірник наукових праць / За заг. ред. канд. іст. наук, доц. С.В. Толстова. 2017. С. 114-124. Режим доступу: <https://elibrary.ivinas.gov.ua/4595/>
2. Жовтенко Т. Вишеградська четвірка й Україна: еволюція стосунків і їх сучасні безпекові виміри //Демократичний транзит у країнах Вишеградської групи й Україні: вибрані аспекти; за ред. Дмитра Шевчука та Віталія Лебедюка. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2018. С. 190–203. Режим доступу: <https://eprints.oa.edu.ua/8342/1/190-202.pdf>
3. Константинов В. Структурні чинники регіоналізації на пострадянському просторі: підходи України. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка: Сер. Міжнародні відносини. 2006. № 33-34. Режим доступу: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/knu/article/viewFile/1927/1691>
4. Лебедюк В. Вишеградська четвірка: від ідеї до успішного проекту. Демократичний транзит у країнах Вишеградської групи й Україні: вибрані аспекти; за ред. Дмитра

- Шевчука та Віталія Лебедюка. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2018. С. 16-35. Режим доступу: <https://eprints.oa.edu.ua/8333/1/%D0%9B%D0%B5%D0%B1%D0%B5%D0%B4%D1%8E%D0%BA.pdf>
5. Міжнародні регіональні процеси та зовнішньополітичні пріоритети України: монографія / за заг. ред. проф. С. Шергіна і В. Космини. Київ: Дипломатична академія України при МЗС України, 2017.
  6. Ольхович-Новосадюк М.М., Рудакевич Ю.І. Україна та міжнародні організації. Львів: Львівський національний університет ім. І. Франка, 2011. 118 с.
  7. Рудь І. Регіональне об'єднання ГУАМ – історія, сучасні реалії та перспективи (жовтень 2018 р.) [Електронний ресурс] / І. Рудь // Україна: події, факти, коментарі. – 2018. – № 18. – С. 47–52. – Режим доступу: <http://nbuviap.gov.ua/images/ukraine/2018/ukr18.pdf>
  8. <http://www.sectsco.org/> – Шанхайська організація співробітництва (ШОС).

Тема 11. Безпекові міжнародні організації та оборонні альянси (2 год.)

1. Особливості виникнення та функціонування оборонних союзів та організацій.
2. Діяльність безпекових міжурядових організацій в умовах трансформації постбіполярного світу.
3. Становлення та еволюція військово-політичного союзу НАТО.
4. Напрями та принципи діяльності ОБСЄ. Роль ОБСЄ в системі безпеки Європи на сучасному етапі. Місія ОБСЄ на Сході України.
5. Організації колективної безпеки на пострадянському просторі (ОДКБ, ШОС).

Основні поняття: міжнародна безпека, регіональна безпека, оборонні союзи, інститути колективної безпеки, НАТО, ОБСЄ.

Література:

1. Кучик О. Механізми та форми реалізації колективної безпеки у діяльності міжнародних організацій // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2011. – Вип. 99. – Ч. II. – Режим доступу : <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/1550/1466>
2. Кучик О.С. Питання адаптації діяльності міжнародних безпекових організацій в умовах новітніх викликів міжнародній системі безпеки. Політичне життя. 2022. № 1. С. 61–68. Режим доступу: <https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/12036>
3. Політична трансформація НАТО та стратегія подальшого розширення. Виклики та перспективи для України / Упорядники: Коломієць О.В, Мартинюк В.Л. К.: ФО-П Т.А. Кінько, 2008. 84 с.
4. AUKUS reveals much about the new global strategic context. Access mode: <https://www.chathamhouse.org/2021/09/aucus-reveals-much-about-new-global-strategic-context>
5. <http://www.nato.int/> – офіційний сайт НАТО
6. www.osce.org – офіційний сайт Організації з Безпеки та Співробітництву в Європі
7. <http://www.sectsco.org/> – Шанхайська організація співробітництва (ШОС)

Тема 12. Трансформація та розширення НАТО. Відносини України та Альянсу (2 год.)

1. Північноатлантичний Альянс після Холодної війни: розширення і трансформація.
2. Програма НАТО «Партнерство заради миру».
3. Оперативна роль Альянсу в підтримці миру та врегулюванні конфліктів у постбіполярному світі.
4. Взаємини України і НАТО на поч. XXI ст. Форми та інституціоналізація співробітництва України з Альянсом.
5. Партнерство між Україною і НАТО в умовах російської агресії.

Основні поняття: Північноатлантичний Альянс, Холодна війна, постбіполярний світ, «Партнерство заради миру», врегулювання конфліктів, російсько-українська війна.

Література:

1. Андріянова Н. М. Трансформація НАТО: мета, етапи, напрями / Н. М. Андріянова // Гілея: науковий вісник. 2017. Вип. 124. С. 342-345. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2017_124_86.
2. Андріянова Н. М. Трансформація діяльності НАТО після закінчення "холодної війни" / Н. М. Андріянова // Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського. - 2018. № 1. С. 113-119. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpcvsd_2018_1_21.
3. Північноатлантичний договір Вашингтон, округ Колумбія, 4 квітня 1949 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/950_008.
4. Політична трансформація НАТО та стратегія подальшого розширення. Виклики та перспективи для України / Упорядники: Коломієць О.В, Мартинюк В.Л. К.: ФО-П Т.А. Кінько, 2008. 84 с.
5. Годоров І.Я. НАТО і війна на Сході України (2014-2017 рр.) // Стратегії зовнішньої та безпекової політики провідних міжнародних акторів: збірник наукових праць; за заг. ред., доц. С.В. Толстова; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». К.: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2017.
6. Тимошенко Р. І. Аналіз практики проведення операцій НАТО з підтримання миру і безпеки / Р. І. Тимошенко, Д. Л. Федянович, М. І. Шпура, Н. М. Андріянова // Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського. 2017. № 3. С. 18-22. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpcvsd_2017_3_5.
7. Стратегічна концепція Альянсу. Затверджена главами держав і урядів 23-24 квітня 1999 р. – Брюссель.: Відділ інформації та преси НАТО, 1999. Режим доступу: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/official_texts_27433.htm
8. Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-Атлантичного Договору (9 липня 1997 року, Мадрид) // Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_002
9. <http://www.nato.int/> – офіційний сайт НАТО

Тема 13. Міжнародні організації у процесах глобального управління (2 год.)

1. Перерозподіл управлінських функцій від держав до міжнародних організацій в процесах глобального регулювання.
2. Функції міжнародних організацій у системі глобального управління.
3. Фінансово-економічні міжнародні інститути глобального управління (СОТ, МВФ, Світовий банк).
4. Відносини України та МВФ.

Основні поняття: глобальне управління, глобальне регулювання, перерозподіл управлінських функцій, Бреттон-Вудські інститути, Група семи, Група двадцяти, Римський клуб.

Література:

1. Вінникова Н.А. Клубні механізми ухвалення політичних рішень. Грані. Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах; ДНУ імені Олеса Гончара, 2014. №10 (114) жовтень. С. 89-94.
2. Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ: Монографія / Кер. авт. кол. і наук. ред. Т.М. Циганкова; вид. 2-ге. К.: КНЕУ, 2010. 660 с.
3. Панфілова Т. О. Роль МВФ як суб'єкта глобального управління в розвитку світової економіки / Т. О. Панфілова // Економіка України. 2019. № 5. С. 48-56. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2019_5
4. <http://www.g7.utoronto.ca/> – інформаційний сайт Великої вісімки (G-7)
5. <http://www.g20.org/Public/index.jsp> - офіційний сайт Групи 20-ти (G-20)
6. <http://www.globalpolicy.org/> – матеріали про G7/G8, ООН, неурядові організації
7. <http://www.imf.org/> – офіційний сайт Міжнародного валютного фонду
8. <http://www.worldbank.org> – офіційний сайт Всесвітнього банку
9. <http://www.wto.org/> – офіційний сайт Світової організації торгівлі

**Тема 14. Міжнародні організації та інституціоналізація глобального управління
(2 год.)**

1. Міжнародні організації як суб'єкти глобального управління.
2. Фінансово-економічні міжнародні інститути глобального управління (СОТ, МВФ, Світовий банк).
3. Неформальні (клубні) інститути глобального управління (G-7/8, G-20, Паризький клуб, Римський клуб та ін.).

Основні поняття: глобальне управління, глобальне регулювання, суб'єктність, Бреттон-Вудські інститути, Група семи, Група двадцяти, Римський клуб.

Література:

1. Романова В.О. Велика двадцятка як механізм глобального управління // Актуальні проблеми міжнародних відносин : збірник наукових праць / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т міжнар. відносин. Київ, 2012. Вип. 104, ч. 1. С. 36–38.
2. Кравченко С. О. Міжнародні організації як суб'єкти глобального управління / С. О. Кравченко, В. В. Кравченко // Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Державне управління. 2017. Т. 28(67), № 1. - С. 6-11. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sntvupa_2017_28_1_4.

3. Сухорукова М.О. Глобальна інституалізація: сутнісні характеристики та етапи розвитку. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право 2014. № 4 (75). С. 83-91.
4. <http://www.g7.utoronto.ca/> – інформаційний сайт Великої вісімки (G-7)
5. <http://www.g20.org/Public/index.jsp> - офіційний сайт Групи 20-ти (G-20)

Тема 15. Міжнародні неурядові організації та формування глобального громадянського суспільства (2 год.)

1. Суб'єктність неурядових міжнародних організацій. Взаємодія міжурядових та неурядових організацій в контексті формування глобального міжнародного суспільства.
2. Формування глобальних політичних мереж та участь у них неурядових міжнародних організацій.
3. Механізми реалізації спільних цілей та фінансування міжнародних неурядових організацій.
4. Права людини, демократизація, протест проти глобалізації в діяльності неурядових міжнародних організацій і рухів.
5. Екологічні неурядові міжнародні організації.

Основні поняття: глобальне громадянське суспільство, міжнародне суспільство, транснаціональні актори, глобальні політичні мережі та рухи, антиглобалістські, екологічні рухи.

Література:

1. Балута І.В. Аналіз діяльності міжнародних неурядових організацій в умовах глобалізації // Актуальні проблеми державного управління. 2017. № 1(51). Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2017-1/doc/4/03.pdf>
2. Здоровега М. В. Міжнародні неурядові організації як елемент глобального громадянського суспільства / М. В. Здоровега // Панорама політологічних студій. 2014. Вип. 12. С. 69-76. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pps_2014_12_12
3. Ільницька У.В. Процес інституціоналізації неурядових міжнародних організацій у світовій політиці. Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку: зб. Наук. праць. Львів, 2013. Вип. 25. С. 119–123.
4. Сміт Дж. Світове громадянське суспільство? Міжнародні громадські рухи та організації і соціальний капітал. Ї. 2001. № 21.
5. Тараненко Г.Г. Міжнародні неурядові організації і процеси демократизації Політологічний вісник. Зб-к наук. праць. К. : «ІНТАС», 2009. Вип. 43.
6. Хар, О. Ю. Особливості інституалізації міжнародних неурядових організацій та їх взаємодії з міжнародними урядовими організаціями / О. Ю. Хар // Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право : збірник наукових праць. 2019. № 2 (42). С. 62–66.
7. Ялі, М.Х. та Трима, К.А. (2015) Еволюція інститутів глобального громадянського суспільства. «Третя хвиля» демократизації на теренах Євразії: досвід новітньої історії та виклики сучасності. Збірник наукових праць. ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України» К.: В-во «Фенікс». с. 179-187.

Тема 16. Підсумкове семінарське заняття. Модульний контроль. (2 год.).

7.Завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Передумови та історія розвитку міжнародних організацій як інститутів багатостороннього співробітництва. Сутність та характеристики міжнародних організацій. (Аналіз кейсів про перші міжнародні організації; аналіз принципів та процедур прийняття рішень на прикладі конкретних міжнародних організацій).	9
2	Тема 2. Теорії міжнародних організацій (теоретичний аналіз кейсів міжнародних організацій)	9
3	Тема 3. Міжнародні організації і держави: проблеми взаємовідносин (Роль наднаціональної бюрократії у діяльності міжнародних організацій; співвідношення наднаціональності міжнародних організацій та суверенітету держав; Вплив міжнародних організацій на процеси демократизації в Україні)	9
4	Тема 4. Універсальні організації в системі міжнародних організацій та світовій політиці (Причини кризи Ліги Націй; Українське питання в діяльності Ліги Націй; Участь українського контингенту у миротворчих операціях ООН)	9
5	Тема 7. Особливості функціонування регіональних міжнародних організацій (Презентація про одну з регіональних міжнародних організацій; Членство та участь України у регіональних міжнародних організаціях; Причини неефективності регіональних міжнародних організацій на пострадянському просторі)	9
6	Тема 6. Міжнародні організації в системі міжнародної безпеки (Аналіз кейсу нових оборонних союзів на поч. ХХІ ст.; Проблема та критерії ефективності місії ОБСЄ в російсько-українській війні; Перспективи членства України в НАТО).	9
7	Тема 9. Міжнародні організації у процесах глобального управління (Бреттон- Вудська (1949 р.) конференція; Відносини України та МВФ на сучасному етапі)	9
8	Тема 12. Міжнародні неурядові організації та формування глобального громадянського суспільства (аналіз кейсів неурядових міжнародних організацій)	9
Разом		72

8. Кредитно-модульна система оцінювання знань студентів

Навчальний процес здійснюється за традиційною технологією: лекції, практичні (семінарські) заняття, самостійна робота. Також передбачено колаборативне навчання (форми – групова робота і проекти, спільні розробки, створення навчальних спільнот), інтерактивність та дискусії на лекціях.

На лекційних заняттях використовуються головню: словесні методи (розповідь, бесіда, пояснення, лекція, діалог); наочні і практичні методи (ілюстрація, демонстрація, а також презентація); метод синтезу, аналізу, індукції, дедукції тощо. На семінарських заняттях використовуються: дискусія, проблемно-пошуковий, репродуктивний, інтерактивний методи тощо. У рамках самостійної роботи застосовуються емпірично-дослідницькі методи.

Оцінка знань, умінь і практичних навиків студентів з курсу «Міжнародні організації» здійснюється за 100-бальною шкалою.

Бали нараховуються за наступним співвідношенням:

- практичні/самостійні тощо – 30% семестрової оцінки (максимальна кількість балів – 30);
- контрольні заміри (модулі) – 20% семестрової оцінки (максимальна кількість балів – 20);
- екзамен – 50% семестрової оцінки (максимальна кількість балів – 50).

Поточний контроль знань студентів проводять за трьома складовими:

- контроль систематичності та активності роботи студентів впродовж семестру;
- контроль за виконанням модульних завдань/контрольних замірів;
- контроль за виконанням завдань самостійної роботи.

При контролі систематичності й активності роботи студентів оцінці підлягають:

- самостійна робота студентів;
- відвідування й активність на семінарських заняттях;
- рівень засвоєння знань програмного матеріалу.

Поточний контроль успішності здійснюється за п'ятибальною шкалою: "5" – відмінно", "4" – добре, "3" – задовільно, "2" – доповнення, "1" – коментарі (участь у дискусії). Реферат, доповідь – 5 балів; есе – 3 бали (дозволено лише по одному реферату, доповіді або есе). Контроль знань за результатами вивчення змістовного модуля оцінюється в 20 балів. Форма підсумкового контролю – екзамен у комбінованій (усній і тестовій) формі в кінці семестру. Мінімальна кількість балів для допуску студентів до екзамену становить 26 балів. Якщо студент(-ка) отримує 25 балів і менше, він(вона) екзамен складає по талону № 2.

Максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів із дисципліни, котра завершується екзаменом, становить за поточну успішність 50 балів. На іспиті студент теж може отримати 50 балів.

Поточний контроль та самостійна робота																Сума	Екзамен
Змістовий модуль 1																50	50
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16		

1, 2 ... 16 – теми семінарських занять у рамках змістовного модуля.

При оформленні документів за екзаменаційну сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань студентів за різними системами.

9. Розподіл балів, що присвоюється студентам

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Національна шкала	Рейтингова шкала	Шкала ECTS	Пояснення
5 (відмінно)	90-100	A	Відмінно
4 (добре)	81-89	B	Дуже добре
	71-80	C	Добре
3 (задовільно)	61-70	D	Задовільно
	51-60	E	Достатньо
2 (незадовільно)	25-50	FX	Незадовільно
	0-24	F	Незадовільно без права перездачі

10. Контрольні питання для підсумкового контролю (екзамену)

1. Історичні етапи розвитку міжнародних організацій та передумови виникнення міжнародних організацій.
2. Глобалізація міжнародних відносин та розвиток політичних міжурядових організацій.
3. Поняття міжнародної організації: ознаки та функції міжнародних організацій.
4. Сутність та природа міжнародних організацій як акторів міжнародних відносин.
5. Міжнародні організації як форма інституціоналізації міжнародного співробітництва.
6. Критерії та види членства в міжнародних організаціях.
7. Принципи прийняття рішень в міжнародних організаціях.
8. Організаційна структура міжнародних організацій.
9. Типологія міжнародних організацій.
10. Ознаки та функції неурядових міжнародних організацій.
11. Типологія неурядових міжнародних організацій.
12. Правові аспекти діяльності міжнародних організацій.
13. Функції міжурядових міжнародних організацій.
14. Концептуалізація сутності та ролі міжнародних організацій в теоріях міжнародних відносин.
15. Федералізм, функціоналізм та неофункціоналізм у теорії міжнародних організацій.
16. Інституціоналізм в теорії міжнародних організацій.
17. Конструктивістська теорія міжнародних організацій.
18. Взаємодія держав та міжнародних організацій. Особливості та мотиви делегування державами повноважень міжнародним організаціям. Автономія міжнародних організацій.
19. Формування та типи компетенцій міжнародних організацій.
20. Наднаціональні міжнародні організації.
21. Чинники впливу міжнародних організацій на внутрішньонаціональні процеси.
22. Чинники впливу міжнародних неурядових організацій на міжнародну та внутрішню політику держав.
23. Критерії ефективності та причини дисфункцій (патологій) у діяльності сучасних міжнародних організацій.
24. Причини неефективності миротворчих зусиль міжнародних організацій.
25. Передумови та процес створення Ліги Націй. Цілі та принципи Ліги націй
26. Організаційна структура Ліги Націй. Недоліки функціонування Ліги націй.

27. Досвід Ліги Націй в регулюванні міжнародних відносин.
28. Утворення ООН. Установча конференція ООН у Сан-Франциско. Цілі та принципи ООН.
29. Організаційна структура ООН, принципи прийняття рішень.
30. Рада Безпеки у структурі та діяльності ООН. Принципи формування, повноваження та функції Ради Безпеки ООН.
31. Реформування ООН: основні підходи.
32. Проблема ефективності діяльності ООН у контексті постбіполярного світового порядку.
33. Особливості та принципи формування регіональних міжнародних організацій. Види регіональних міжнародних організацій.
34. Принцип колективної безпеки і міжнародні організації. Особливості регіональних організацій безпеки
35. Утворення та цілі НАТО.
36. Трансформація НАТО у постбіполярному світі.
37. Створення та еволюція Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ). Основні напрями діяльності, структура і принципи прийняття рішень ОБСЄ.
38. Ефективність ОБСЄ в системі безпеки Європи на сучасному етапі.
39. Міжнародні інститути колективної безпеки на пострадянському просторі.
40. Участь міжнародних організацій у миротворчих акціях та гуманітарних інтервенціях
41. Особливості утворення та функціонування Бреттон-Вудських організацій: цілі, структура, функції та принципи прийняття рішень.
42. Велика сімка (G 7): особливості функціонування та впливу на міжнародні відносини.
43. Римський клуб та його діяльність у прогнозуванні мегатрендів глобального розвитку.
44. Міжнародні організації в системі регулювання світової торгівлі (СОТ).
45. Роль міжнародних неурядових організацій у формуванні міжнародного громадянського суспільства.
46. Неурядові організації та протест проти глобалізації.
47. Права людини, демократія в діяльності неурядових міжнародних організацій.
48. Міжнародні організації в системі глобального управління.